

[O odpuštění + úvahy o budoucnosti Komenského fakulty a ČCE...]

30. IX. [770930-4]

(68) (6) (SSaŽ - Vysočany, 30. 9. 77 odpol.)

Nic není milejšího Bohu a Kristu - a ostatně ani lidskému srdci, jak říká dokonce podobenství o marnotratném synu **[]**, když se najde ovce pobloudilá, syn ztracený, přítel odcizený - a hříšník, který přestal hřešit. Láska k hříšníkovi bývalému, ale již nehřešícímu převyšuje všechnu ostatní lásku. Napravený gauner je vrcholem božího stvoření. Ale právě: gauner napravený. Tam už ani nejde o nějaké obtížné odpouštění; jenom nejzatrvtřejší, nejkamennější srdce mohou odolávat radosti a nadšení nad vítězstvím nad zlem; nic není třeba pracně dolovat z duše, vše je hned jasné. Leč: jestliže i je všechno hned tak jasné, není to jen mámení smyslů? Neupadáme do klamu a neztrácíme všechnu opatrnou kritičnost, když prostě vyloučíme omyl nebo když na možný omyl vůbec nevzdechne? Kdysi po sérii průšvihů mi říkala Helena S., že jí rodina radí k rozvodu. Namítl jsem, že snad je ještě možná cesta odpuštění. Helena odpověděla: jaké odpuštění, vždyť on si to sám vždy znovu zavíní! Zase jsem namítl: kdyby nebyl vinen, nemělo by smysl mluvit o odpouštění. Výsledek byl ten, že Helena znovu - proti radám celé rodiny - odpustila. Ale nebylo to nic platné. Situace se opakovala, přišly nové průšvihy, k rozvodu stejně muselo dojít. Od té doby jsem v používání slova odpuštění mnohem opatrnější.

Vždycky, když člověk odpouští, i když neodpouští, je třeba kriticky kontrolovat, zda nejedná v posledu ve svém zájmu. To pak je proti smyslu všeho odpouštění. Tak kupř. kdyby se změnila situace a profesori na Komenského fakultě by chytali nový vítr, je vysoce pravděpodobné, že by mi nabídli katedru nebo alespoň profesuru (navázalo by se na zapomenutou již habilitaci atd.). Kdybych měl úmysl na Komenského fakultě přednášet, bylo by pro mne velmi obtížné zůstat v napětí s profesory, kteří tam zůstanou z dnešních časů. Bylo by vhodnější a schůdnější jim „odpustit“, začít s nimi zase komunikovat „bratrsky“ a na staré hanby nevzpomínat. Za čas by povstali jiní kritikové, jistě i z řad studentů. A protože jsem znovu navázal lidské kontakty, musel bych je hájit. (Už jednou jsem měl tu příležitost, když jsem ve Slovanském domě odpovídal na Holečkovu otázku a když jsem „hájl“ J. L. Hromádku, který byl dokonce na pódium přítomen.) V takovém případě by vlastně odpuštění bylo ve shodě s mými „zájmy“. Proto jsem rozhodnut, že na fakultu za

takovýchto podmínek nepůjdu. Lidské vztahy znovu navážu pouze s těmi profesory, kteří z upřímné sebekritiky a v opravdovém pokání z fakulty sami (a dobrovolně) odejdou. Z toho poznám, že svou lítost míní doopravdy. Lítost, která má vyústit v zachování profesorského místa, je krajně podezřelá a nevěrohodná. Protože však není naděje, že by k něčemu takovému, jako je dobrovolný odchod těch šašků, opravdu došlo, nehodlám s prací na Komenského fakultě počítat. Nehodlám se ani podílet na nějakém „vyhazování“; na to se jistě najdou už jiní. (Se synodní radou to bude jednodušší; budou zvoleni noví lidé.) Ale co se studenty? Není nesnadné se odtáhnout a ke všemu se obrátit zády. Ale co studenti? Nová generace theologů? Co lze podniknout pro ně? Což mají zůstat ponechání na pospas bezcharakterním, čehokoliv schopným, několikrát obrátivším tzv. „profesorům“, kterým je pravda, právo a spravedlnost tolik co nic a jimž je hlavní věcí „zachovat fakultu“, tj. sebe? To je ta největší svízel: co udělat pozitivního pro tyto nové studenty? Pro ně a pro jejich normální odborný růst je vysoce nebezpečné, když zůstanou odborně a ovšem i osobně závislí na lidech, kteří (oprávněně) nemohou mít jejich důvěru a respekt. Profesori se ostatně budou nutně cítit dotčeni a budou si nedůvěru studentů nahražovat při známkování; anebo rezignují a budou měkčí. Ať tak či onak, nic dobrého z toho vzejít nemůže. Těmito problémy budeme zamořeni na mnoho let, možná že na víc než jednu generaci. Příklad máme v dnešní situaci západního Německa. Recidivy fašismu nebo alespoň prefašismu, romantické vylepšování nacismu a přímo Hitlera, prudký odklon doprava, averze vůči levici – to všechno není vlastně pochopitelné bez reminiscencí, reaktualizovaných novou generací, která všechno zná už jen zprostředkovaně, nepřimo, z doslechu. Mutatis mutandis budeme muset po letech čelit obdobnému nebezpečí, jestliže nedáme jasně a přesně věci do pořádku hned. Všechny kompromisy by s sebou přinesly zárodky obrovských, takřka nezvladatelných problémů budoucích. Falešné „odpuštění“ může také znamenat jen nechuť k řešení vážných problémů a k jejich odkládání na bedra příštích generací, tedy vyslovenou neodpovědnost. Existuje typ „odpuštění“, které – jak Miloš správně říká – je jen produktem „alibistické sentimentality, která ráda ‚zapomíná‘ (ve skutečnosti jen zasouvá do podvědomí a příšeří a tento chuchvalec mlhy a přítmí bezohledně zanechává dědicům)“ (str. 2). Dělitko nespočívá v žádném případě v odlišení hříšníků od jejich hříšného počínání; věc je mnohem složitější a nesnadnější.